

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย : วัฏสงสาร

ณัฐพร เพ็ชรเรือง¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุดวัฏสงสาร และเพื่อศึกษาการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ภายใต้แนวคิดพุทธศาสนา โดยเป็นงานวิจัยสร้างสรรค์และวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้แนวคิดหลักกรรมพุทธศาสนาทางด้านวัฏสงสาร สัญญาวิทยา และทฤษฎีทางศิลปกรรมศาสตร์ (นาฏศิลป์ ดนตรี และทัศนศิลป์) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์ ซึ่งนำไปสู่การตรวจสอบข้อมูล การวิเคราะห์ และการสร้างสรรค์การแสดง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยสามารถสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย : วัฏสงสาร ได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีองค์ประกอบในการสร้างสรรค์การแสดงรวม 6 องค์ประกอบคือ 1. บทการแสดง สร้างสรรค์ขึ้นภายใต้แนวคิดวัฏสงสาร ประกอบด้วย 3 ช่วงการแสดงคือ กำเนิด ดำรงอยู่ และสิ้นสุด 2. นักแสดง มีความสามารถทางด้านนาฏศิลป์และการสื่อสารอารมณ์ 3. เพลง เป็นการผสมผสานดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก และมีการใช้เสียงสังเคราะห์ (synthesizer) 4. เครื่องแต่งกาย ดีความรูปแบบและสีตามกรอบทฤษฎีสัญญาวิทยา 5. อุปกรณ์การแสดง ใช้เครื่องประดับศีรษะและผ้าพันร่างกาย โดยดีความตามกรอบทฤษฎีสัญญาวิทยา 6. ท่าการแปรแถว และการออกแบบพื้นที่ เป็นการใช้นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ร่วมสมัย และท่าชีวิตประจำวัน และใช้การแปรแถวโดยคำนึงพื้นที่เวที 9 ส่วนตามเวทีแบบโพรซีนียม (proscenium) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามในประเด็นการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ภายใต้แนวคิดพุทธศาสนา โดยนำเสนอการแสดงออกเผยแพร่สู่สาธารณชนในงานมหกรรมศิลปะและวัฒนธรรมนานาชาติ (International Festival of Arts and Culture 2018) ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยได้รับผลการทำแบบสอบถามทั้งสิ้น 155 คน สามารถสรุปได้ว่า หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาสามารถนำมาถ่ายทอดในรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ได้ และส่งผลให้ผู้ชมการแสดงเกิดความเข้าใจในการสื่อสารแสดง รวมทั้งยังได้รับแนวคิดจากการแสดงสร้างสรรค์ชุดนี้

คำสำคัญ : 1. นาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2. นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย 3. วัฏสงสาร

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

อีเมล : nattaporn.p@dru.ac.th โทร : 02 890 1801-8 ต่อ 2141-2

The creation of Thai contemporary dance: Round of Existences

Nattaporn Petruang²

Abstract

The purposes of this research are to create Thai contemporary dance entitled “Round of Existences” and to explore the creation of Thai dance based on Buddhist concepts. This creative and qualitative research is based on the concepts of Buddhism in terms of round of existences and semiology, as well as the theory and practice of fine and applied arts (dance, music, and visual arts). The research methodologies included data collection from documents, field survey, and interviews. Such data was then analyzed to create the performance.

It was found that the researcher could create Thai contemporary dance entitled “Round of Existences”. The composition of the dance was divided into six parts comprised 1) the creation of the performance script under the concept of round of existences which was divided into three parts: birth, life, and death, 2) skilled performers with abilities to perform Thai dance and convey emotions, 3) music for performance which was the mixture of Thai and Western music and also with the use of synthesizer, 4) the patterns and colors of the costume under the concept of semiology, 5) props and performance crafts including headdresses and fabric wrapped around the body, based on the concept of semiology, and 6) performers’ movements, performance patterns, and performance area on the stage based on Thai dance, contemporary dance, and everyday movements. Space design on the stage was divided into nine parts according to the layout of a proscenium stage. This performance was first performed at International Festival of Arts and Culture 2018 held in Srinakharinwirot University. In addition, the researcher designed a questionnaire survey related to the creation of Thai dance based on Buddhist concepts and then distributed to the audience. The results of the questionnaire survey obtained from 155 people revealed that Buddhism doctrine could be conveyed in the form of dance performance enabling the audience to understand the concept of the performance that taught them valuable life lessons.

Keywords: 1. Creative dance 2. Thai contemporary dance 3. Round of Existences

² Lecturer, Dance and Drama Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Dhonburi Rajabhat University, Bangkok, Thailand. Email address: nattaporn.p@dru.ac.th Tel: 02 890 1801-8 ext. 2141-2

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมที่มีการพัฒนาในหลายด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยได้นำมาสู่การพัฒนาของสังคมในทุกด้าน ให้สามารถตอบสนองกับความต้องการของคนในยุคปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น แต่ท่ามกลางความสะดวกสบาย อาจนำมาซึ่งการตอบสนองกิเลสตัณหาของตนเอง ส่งผลให้คนในสังคมกระทำการต่าง ๆ โดยขาดการยั้งคิดและไม่สามารถปล่อยวางจากกิเลสได้ ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายไว้ว่า

“การสร้างความสำเร็จทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ได้เป็นไปในแนวทางสนองโลกะ และโทสะเสียเป็นส่วนใหญ่ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พร้อมทั้งความเจริญของเทคโนโลยีทางด้านข่าวสาร ข้อมูลและการสื่อสาร ได้ถูกใช้ในการนำมากล่อมมนุษย์ให้เฟลิดเฟลินลุ่มหลงอยู่ในความมัวเมาต่างๆ มากกว่า จะใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือพัฒนาตัวมนุษย์เอง” (Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto), 2010: 5)

สังคมไทยในปัจจุบันเกิดปัญหาสังคมอย่างมากมาย ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของศาสนาว่าศาสนาจะสามารถช่วยขัดเกลากิเลสของมนุษย์ให้ดีขึ้นได้ เพราะศาสนาเป็นกรอบพื้นฐานของชีวิตที่สอนให้มนุษย์ทุกคน มุ่งสร้างคุณงามความดีให้กับตนเองและสังคม ท่ามกลางความเจริญเติบโตของสังคมและเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน ปัจจุบันได้มีช่องทางการเผยแผ่ศาสนาขึ้นในอีกหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นการเผยแผ่หลักธรรมสื่อออนไลน์ หรือในบางครั้งมีการสร้างเป็นละคร ธรรมะและสร้างเป็นผลงานทางนาฏศิลป์ขึ้น แต่การสร้างสรรคผลงานทางนาฏศิลป์นั้นยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการนำแนวคิดทางพุทธศาสนามาสร้างสรรค์เป็นผลงานทางนาฏศิลป์ เพื่อเป็นการเผยแผ่ธรรมะในรูปแบบใหม่ อีกทั้งยังเป็นการนำแนวคิดด้านพุทธศาสนามาบูรณาการกับศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ โดยศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์เป็นศาสตร์ที่ต้องสื่อสารและถ่ายทอดผ่านการเคลื่อนไหวร่างกาย รวมทั้งอารมณ์และความรู้สึก ผู้ชมสามารถรับรู้ได้จากการมองและการฟังร่วมกัน แต่ศิลปะบางแขนง วิชา สามารถสื่อสารและถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการได้มองหรือได้ฟังเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ดังนั้นนาฏศิลป์ จึงเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการสื่อสารเรื่องราว และถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างชัดเจน ข้อมูลเหล่านี้จึงเกิดเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ขึ้น เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการเผยแผ่หลักธรรมทางพุทธศาสนา โดยมีหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิภูษังสารมาเป็นกรอบแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ ถ่ายทอดผ่านเรื่องราวของมนุษย์ตั้งแต่เกิดและการดำรงอยู่ โดยนำเสนอผ่านมุมมองการแย่งชิงเพื่อให้ตนนั้นมีอำนาจ จนกระทั่งถึงบทสิ้นสุดของชีวิตคือความตาย ซึ่งผู้วิจัยมุ่งหวังให้ผู้ชมได้รับแง่คิดทางพุทธศาสนาจากการแสดงชุดนี้ และนำแง่คิดไปปรับใช้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองและสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

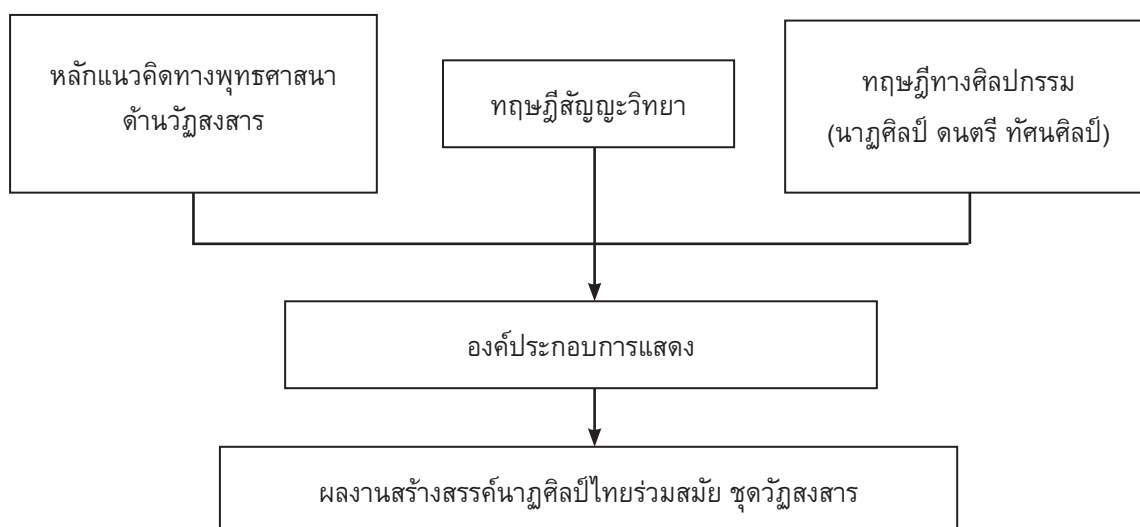
1. เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุดวิภูษังสาร
2. เพื่อศึกษาการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ภายใต้แนวคิดพุทธศาสนา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหาทางด้านการแสดง ผู้วิจัยนำเสนอเรื่องราวของมนุษย์ตั้งแต่เกิดและการดำรงอยู่ นำเสนอผ่านมุมมองการแย่งชิงเพื่อให้ตนนั้นมีอำนาจ จนกระทั่งถึงบทสิ้นสุดของชีวิตคือความตาย โดยมีได้นำเสนอประเด็นเรื่องภพภูมิตามหลักวัฏสงสาร และสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย
2. ด้านผู้ที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย ผู้วิจัยสามารถได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ โดยมีขอบเขตดังนี้
 - 2.1 กลุ่มนักแสดง ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกนักแสดงที่มีทักษะปฏิบัติด้านนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย โดยใช้นักแสดงจำนวน 7 คน
 - 2.2 กลุ่มผู้ชมการแสดง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของผู้ชมไม่ต่ำกว่า 100 คน
3. ด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ของการนำเสนอการแสดงในงานมหกรรมหรือการแสดงผลงานทางด้านศิลปะการแสดงในระดับชาติหรือระดับนานาชาติ
4. ด้านระยะเวลา การดำเนินงานในการทำวิจัยในครั้งนี้ ได้จัดแบ่งระยะเวลาการเก็บข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลภาคสนาม การตรวจสอบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและรวบรวม เพื่อนำเสนอเป็นรูปเล่มวิจัยที่สมบูรณ์ ซึ่งได้มีระยะเวลาการดำเนินงานเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 จนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ และนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์และสรุป โดยมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทางด้านหลักธรรมทางพุทธศาสนาและวัฏสงสาร มาเป็นข้อมูลพื้นฐานทางด้านการออกแบบบทการแสดง และเป็นพื้นฐานแนวคิดการสร้างงาน อีกทั้งทฤษฎีสัญญาวิทยาเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการออกแบบองค์ประกอบการแสดง โดยใช้สัญญาะต่าง ๆ ในการสื่อความหมาย ตลอดจนการนำทฤษฎีศิลปกรรมประกอบด้วยนาฏศิลป์ ดนตรี และทัศนศิลป์ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลสำหรับออกแบบองค์ประกอบการแสดง ผู้วิจัยสามารถแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยสร้างสรรค์และงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการออกแบบสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ภายใต้แนวความคิดวัฏสงสาร โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย

1.1 ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ ตลอดจนปรึกษาทางด้านการออกแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยวัฏสงสาร ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

1.2 นักแสดง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกนักแสดงที่มีความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย พร้อมทั้งคัดเลือกนักแสดงผู้ที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกในการแสดงได้เป็นอย่างดี นักแสดงประกอบไปด้วยจำนวน 7 คน

1.3 ผู้ประเมินการแสดง

ผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุตวัฏสงสาร ได้ดำเนินการเผยแพร่การแสดงในงานเทศกาลแสดงศิลปะและวัฒนธรรมในระดับนานาชาติ (International Festival of Arts and Culture 2018) ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2561 โดยมีผู้เข้าร่วมชมการแสดงไม่ต่ำกว่า 200 คน และมีผู้ตอบรับแบบสอบถามความพึงพอใจจำนวน 155 คน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในการให้ความร่วมมือประเมินแบบสอบถามของผู้เข้าชมการแสดงเป็นสำคัญ

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร ได้แก่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 2.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับวัฏสงสารตามหลักธรรมพุทธศาสนา
- 2.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีสัญญะวิทยา
- 2.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีทางศิลปกรรม (นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์)

2.2 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยศึกษาหาข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ซึ่งมีประเด็นการสัมภาษณ์ดังนี้

- 2.2.1 ประเด็นเกี่ยวกับนาฏศิลป์สร้างสรรค์และนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย
- 2.2.2 ประเด็นเกี่ยวกับเพลงประกอบการแสดง
- 2.2.3 ประเด็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ภายใต้แนวคิดพุทธศาสนา

2.3 สืบเสาะหาแหล่งข้อมูลอื่น ผู้วิจัยดำเนินการสืบค้นและเก็บรวบรวมข้อมูลจากสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ โดยมุ่งเน้นการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพุทธศาสนา ตลอดจนการสร้างสรรค์ผลงานการแสดง

2.4 การสำรวจข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลภาคสนามในแบบสังเกตการณ์เป็นหลักฐานสำคัญ ซึ่งการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งสะท้อนจากสังคมรอบข้างและจากแหล่งข่าว พร้อมทั้งสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยสังเกตพฤติกรรมจากคนรอบข้าง อาทิ เพื่อน ครอบครัว เป็นต้น

2.5 ประสิทธิภาพส่วนตัวของผู้วิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ตามประสิทธิภาพของ

ผู้วิจัย โดยประกอบไปด้วยประสบการณ์ของผู้วิจัยทางด้านการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ประสบการณ์ทางด้านการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย รวมทั้งประสบการณ์การศึกษาหลักสูตรทางพุทธศาสนา

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางด้านเอกสารและสื่อต่าง ๆ

3.1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล หนังสือ วิทยานิพนธ์ และเอกสารต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีสงสารทางพุทธศาสนา หลักสูตรทางพุทธศาสนา ทฤษฎีสัญญาวิทยา ทฤษฎีทางศิลปกรรม (นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์) รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบการแสดง

3.1.2 ศึกษาข้อมูลและสังเกตการณ์รูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์กับแนวคิดพุทธศาสนา ตลอดจนสังเกตการณ์พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของบุคคลรอบข้างและบุคคลในสังคม

3.1.3 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัยในประเด็นเกี่ยวกับค่านิยม และการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ และสัมภาษณ์นักแสดงในประเด็นเกี่ยวกับการสื่อสารการแสดง

3.1.4 ตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำข้อมูลมาสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุดวิถีสงสาร

3.2 การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย : วิถีสงสาร

3.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อออกแบบองค์ประกอบของการแสดงให้สอดคล้องตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งการออกแบบองค์ประกอบการแสดงประกอบไปด้วย แนวความคิดการแสดง นักแสดง เพลง เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์การแสดง และการออกแบบท่า

3.2.2 ทดลองปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย : วิถีสงสาร

3.2.3 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย : วิถีสงสาร ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการแสดงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.4 เผยแพร่การแสดงสู่สาธารณชน แสดงผลงานทางวิชาการระดับนานาชาติ

3.2.4.4 สำนวจความพึงพอใจของผู้ชมต่อการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย : วิถีสงสาร โดยนำข้อมูลมาสรุปเรียบเรียงในรายงานการวิจัย และปรับปรุงแก้ไขตามการแนะนำของคณะกรรมการผู้ตรวจสอบ รายงานวิจัย ตลอดจนจัดพิมพ์และเผยแพร่รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

4. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย : วิถีสงสาร โดยตรวจสอบข้อมูลให้มีความครบถ้วนและถูกต้องตามเนื้อหาของการวิจัย และผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลภาคสนาม ตรวจสอบข้อคำถามในการสัมภาษณ์ และตรวจสอบคำตอบของผู้ที่ให้การสัมภาษณ์

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล จากเนื้อหาหรือเอกสาร (content analysis) ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย : วิถีสงสาร ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ให้มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของการแสดงที่ประกอบไปด้วย บทการแสดง นักแสดง การออกแบบเพลง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบอุปกรณ์การแสดง และการออกแบบท่า

รวมทั้งแนวคิดการแสดง เมื่อตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสรุปและ
ชี้แจงข้อเสนอแนะ โดยจะนำเสนอออกมาในรูปแบบของการแสดงสร้างสรรค์และรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลการศึกษา

1. การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย : วัฏสงสาร

1.1 บทการแสดง

บทการแสดงคือเรื่องราวที่ใช้ประกอบการแสดง ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบบทการแสดงออกเป็น 3
ช่วง การแสดงประกอบไปด้วยช่วงต่าง ๆ ดังนี้

ช่วงที่ 1 กำเนิด เป็นจุดเริ่มเรื่องของการแสดง (point of attack) การออกแบบบทในช่วงที่ 1 เป็นบท
การแสดงที่สื่อสารเรื่องราวการกำเนิดของมนุษย์จากครุฑมารดาสู่การเจริญเติบโต ตลอดจนการมีเพื่อนมีสังคม

ช่วงที่ 2 ดำรงอยู่ การออกแบบบทในช่วงที่ 2 เป็นเรื่องราวของการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน
ซึ่งผู้วิจัยออกแบบเหตุการณ์กระตุ้น (inciting incident) โดยถ่ายทอดผ่านภาพการดำรงชีวิตการทำงานของ
คนในสังคม อาทิ การทำงาน การคบเพื่อน เป็นต้น พร้อมทั้งนำไปสู่ความยุ่งยาก (complication) ผ่านการแก่งแย่งชิงดี
อยากมีอำนาจ

ช่วงที่ 3 สิ้นสุด ผู้วิจัยถ่ายทอดเรื่องราวผ่านท่าทางความชรา การเจ็บป่วย ความทรนของร่างกาย
ความน่ารังเกียจของหน้าตาและร่างกาย ซึ่งเป็นจุดสูงสุด (climax) ของการแสดง และการตายหรือหมดลมหายใจ
ซึ่งเป็นจุดคลี่คลาย (denouement) ของการแสดง

การออกแบบบทของการแสดงนาฏศิลป์สามารถนำหลักการออกแบบโครงเรื่องตามการแสดงละคร
มาเป็นแนวทางในการออกแบบบทการแสดงนาฏศิลป์ได้ แต่อย่างไรก็ตามยังคงต้องมีออกแบบโครงเรื่องให้
มีความเหมาะสมของการแสดงนาฏศิลป์ และสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ต้องพึงคำนึง คือการค้นหาจุดสูงสุด
(climax) ของการแสดง เพื่อเป็นการส่งสาระสำคัญของการแสดงไปสู่ผู้ชมได้อย่างชัดเจน

1.2 การคัดเลือกนักแสดง

ผู้วิจัยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกนักแสดง ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีทักษะความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ไทย
2. เป็นผู้ที่มีทักษะพื้นฐานการเต้นนาฏศิลป์ร่วมสมัย
3. เป็นผู้ที่มีสมาธินำไปสู่การถ่ายทอดอารมณ์ในการแสดงได้เป็นอย่างดี
4. มีความเข้าใจและเชื่อในเรื่องราวของการแสดงได้เป็นอย่างดี
5. มีความเสียสละเวลาส่วนตัวแก่ส่วนรวมได้
6. มีความรับผิดชอบ มีวินัยและตรงต่อเวลา
7. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
8. สามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้สร้างงานและผู้ร่วมงานคนอื่นได้
9. สามารถพัฒนาทักษะของตนเองอย่างสม่ำเสมอ
10. มีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการแสดง

การกำหนดหลักเกณฑ์คุณสมบัติการคัดเลือกนักแสดงของผู้วิจัยในครั้งนี้ได้สอดคล้องในบางประเด็น
กับการวางคุณสมบัติที่ดีของนักแสดงตามที่ตรีดาว อภยวงศ์ ได้อธิบายไว้ ดังเช่น ความพร้อมของร่างกายและเสียง

ความพร้อมของอารมณ์ความรู้สึก สมาธิ ความเข้าใจ ความเชื่อ วินัยความตั้งใจจริงและความขยันหมั่นเพียร (Aphaiwong, 2015: 102-106)

1.3 การออกแบบเพลง

ผู้วิจัยได้ออกแบบเพลงตามแนวความคิดของการแสดง โดยประกอบไปด้วย ช่วงที่ 1 การสะท้อนให้เห็นถึงการเกิดและพฤติกรรมของมนุษย์ อารมณ์ของการแสดงสามารถรับรู้ได้ถึงความรู้สึกถึงความสุข จังหวะเพลงมีลักษณะช้า แต่ไม่ก่อให้เกิดอารมณ์ที่โศกเศร้า ต่อเนื่องด้วย ช่วงที่ 2 การดำรงอยู่ แสดงถึงการใช้ชีวิตและเลียนแบบพฤติกรรมของมนุษย์ จังหวะเพลงในช่วงแรกมีลักษณะที่ปานกลางไม่ช้าและเร็วจนเกินไป เพื่อสื่อถึงการเริ่มเติบโต เข้าสู่ชีวิตการทำงานของมนุษย์ และต่อยอดด้วยจังหวะเพลงที่เร็วขึ้น เพื่อสื่อถึงการดำเนินชีวิตของมนุษย์ด้วยความวุ่นวาย และช่วงที่ 3 จบลงด้วยบทสิ้นสุดของชีวิตแสดงถึงความชราหรือการเจ็บป่วยจนถึงการตาย จุดสิ้นสุดของชีวิต จังหวะช้าลง เพื่อสื่อถึงความอ่อนล้าของร่างกายและนำไปสู่ความชราและการตาย นอกจากนี้จังหวะเพลงส่วนสุดท้ายได้มีการออกแบบเพลงในจังหวะที่ช้า เพื่อสื่อให้เห็นวิวัฒนาการชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายอีกครั้ง

การออกแบบเพลงในครั้งนี้เป็นการผสมผสานเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีตะวันตกเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังใช้เสียงสังเคราะห์ (synthesizer) เข้ามาช่วยในการประพันธ์เพลง เพื่อเป็นการสร้างเสียงในการสื่อสารอารมณ์ ซึ่งการประพันธ์เพลงในครั้งนี้เป็นการถูกสร้างขึ้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (computer software) อาจเรียกเฉพาะเจาะจงได้ว่า Digital Audio Workstation (DAW)

1.4 การออกแบบเครื่องแต่งกาย

ภาพที่ 2 การออกแบบเครื่องแต่งกาย

แนวความคิดการออกแบบเครื่องแต่งกายของผู้วิจัย มีหลักการและเหตุผลที่สอดคล้องกับแนวความคิดและรูปแบบการแสดงเป็นสำคัญ โดยสามารถวิเคราะห์การออกแบบเครื่องแต่งกายได้ดังนี้

1. รูปแบบของเครื่องแต่งกาย เป็นการออกแบบเครื่องแต่งกายให้สอดคล้องกับรูปแบบการแสดงที่เป็นรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย โดยสะท้อนให้เห็นถึงการใส่เสื้อผ้าตามกระแสนิยมของคนในปัจจุบัน พร้อมทั้งแขนเสื้อของผู้หญิงได้ออกแบบให้เป็นแขนสั้น เนื่องจากจะได้สะดวกต่อการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้แสดง

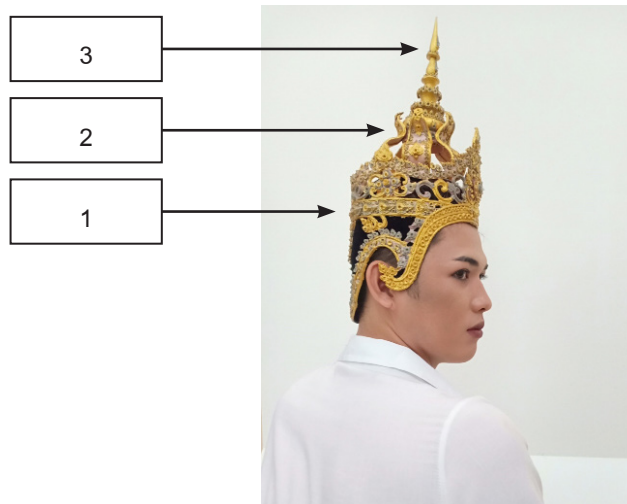
มากยิ่งขึ้น

2. ความยาวของชายเสื้อ ผู้วิจัยได้ตีความในความยาวของชายเสื้อ โดยเปรียบเสมือนเป็นกิเลสที่ติดตัวมนุษย์ ซึ่งมนุษย์มักมีกิเลสหรือความต้องการที่มากมาย ดังนั้นชายเสื้อจึงเปรียบเสมือนกิเลสของมนุษย์นั่นเอง

3. สีเครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยได้ออกแบบสีเครื่องแต่งกายเป็นสีขาว เนื่องจากสังคมไทยมีความเชื่อว่าเด็กเปรียบเสมือนผ้าขาว ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ออกแบบสีเครื่องแต่งกายเป็นสีขาว แต่ผู้วิจัยได้ดำเนินการย้อมสีเสื้อผ้าให้เป็นสีเทาบริเวณชายเสื้อ เพื่อเปรียบเสมือนเป็นความทุกข์ที่เกิดจากกิเลสของมนุษย์และตีความสื่อถึงชีวิตของมนุษย์มีทั้งเรื่องราวที่ดีและไม่มีปะปนกัน

1.5 การออกแบบอุปกรณ์การแสดง

1.5.1 เครื่องประดับสวมศีรษะ

ภาพที่ 3 เครื่องประดับศีรษะ

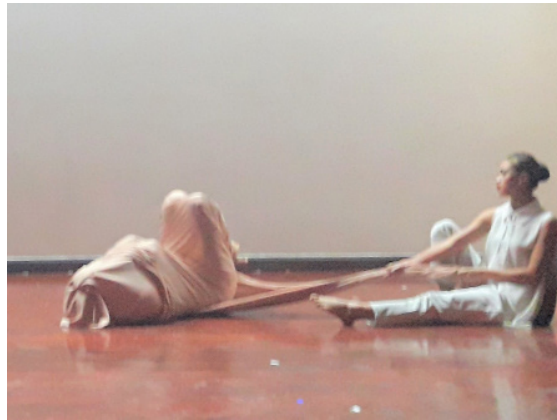
การสร้างสรรค์การแสดงในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบอุปกรณ์การแสดงไว้ 2 อุปกรณ์ คือเครื่องประดับสวมศีรษะและผ้าพันรอบตัว โดยผู้วิจัยมีแนวความคิดในการออกแบบอุปกรณ์การแสดง ดังนี้

แนวคิดของการออกแบบเครื่องประดับศีรษะจะประกอบไปด้วย 3 ส่วนหลัก คือ

- ฐานด้านล่าง (หมายเลข 1) เป็นตัวมุงกุฎเปรียบเสมือนความต้องการพื้นฐานที่ครอบงำความคิดและจิตใจของมนุษย์
- ฐานส่วนกลาง (หมายเลข 2) เปรียบเสมือนแกนของกรรมจักร ที่เกี่ยวข้องกับการเวียนว่ายตายเกิด รวมทั้งโครงสร้างสื่อในลักษณะคล้ายกลีบดอกบัว ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปรียบเทียบปัญญาของมนุษย์
- ฐานส่วนยอด (หมายเลข 3) เป็นการสร้างยอดเพื่อให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับในส่วนที่ 2 และสอดคล้องถึงจุดสูงสุดของชีวิตมนุษย์

การออกแบบเครื่องประดับศีรษะของผู้วิจัย ผู้วิจัยได้นำหลักของวัฏสงสารมาเป็นพื้นฐานสำคัญทางด้านความคิด ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำโครงสร้างของกรรมจักรที่เป็นวงล้อของชีวิตมาประยุกต์ในการออกแบบ เครื่องประดับศีรษะและออกแบบให้มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลีบดอกบัว เพื่อสอดคล้องกับแนวความคิดทางพุทธศาสนาที่เปรียบเทียบกับมนุษย์กับดอกบัวสี่เหล่า

1.5.2 ผ้าพันตัว

ภาพที่ 4 ผ้าพันตัว

ผ้าพันตัวที่ใช้การแสดงในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบผ้าให้เปรียบเสมือนครรภ์ของมนุษย์ ส่งผลให้ผู้วิจัยเลือกใช้สีผ้าที่มีความคล้ายคลึงกับสีผิวของมนุษย์ เนื่องจากผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายให้นักแสดงทำท่าให้คล้ายกับลักษณะของทารกดิ้นเมื่ออยู่ในครรภ์มารดา

1.6 กระบวนท่า การแปรแถว และการออกแบบพื้นที่

กระบวนท่าที่ผู้วิจัยนำมาใช้ออกแบบในครั้งนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบดังนี้

1. กระบวนทำนานาฏศิลป์ไทย ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความสำคัญของกระบวนท่าทางนาฏศิลป์ไทย เพราะเนื่องจากนักแสดงมีพื้นฐานทางด้านความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นหลัก จึงส่งผลให้ผู้วิจัยนำโครงสร้างทางด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นพื้นฐานในการออกแบบท่า

2. กลวิธีนาฏศิลป์ร่วมสมัย ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการเต้นนาฏศิลป์ร่วมสมัยเข้ามา กลวิธีการเต้นร่วมสมัยที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ได้แก่ การหดตัว (contraction) การล้มลงสู่พื้น การพุ่งตัวขึ้น การหยุดนิ่งและกฎของแรงโน้มถ่วง การดันสด (improvisation) และฝึกทดลองในรูปแบบการดันสดแบบกลุ่ม (contact improvisation) ซึ่งวิธีนี้เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ผู้วิจัยจะสามารถรับรู้ได้ถึงการสื่อสารของนักแสดงแบบกลุ่ม โดยมีการใช้ร่างกายสัมผัสและถ่ายทอดหน้าหนักซึ่งกันและกัน ทำให้ปรากฏภาพที่เป็นโครงสร้างใหม่ ๆ ขึ้น

3. ท่าธรรมชาติ ผู้วิจัยได้นำท่าทางธรรมชาติเข้ามาออกแบบกระบวนท่าในการแสดง ดังเช่น การเกิดนั้น คลาน เดิน ซึ่งการออกแบบลักษณะกระบวนท่าทางธรรมชาติเหล่านี้สามารถสื่อสารเรื่องราว รวมทั้งอารมณ์ความรู้สึกออกมาได้เป็นอย่างดี สามารถส่งผลให้ผู้ชมการแสดงเข้าใจในเนื้อเรื่อง หรือแนวความคิดของผู้สร้างสรรค์ผลงานได้อย่างเข้าใจและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้คำนึงถึงการออกแบบท่าตามทฤษฎีองค์ประกอบการเต้น Diane Aldis (1997: Online) กล่าวถึงองค์ประกอบต่อไปนี้

- ร่างกาย (body) ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนท่าให้มีการใช้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างครบถ้วน ซึ่งในบางครั้งผู้วิจัยได้ออกแบบให้เคลื่อนไหวเพียงบางส่วน

- การกระทำ (action) การแสดงออกของนาฏศิลป์สามารถแสดงออกผ่านทาง สีหน้า และแววตาของผู้แสดง พร้อมทั้งมีการใช้น้ำเสียงในการสื่อสารอารมณ์ในการแสดงด้วยเช่นกัน

- ที่ว่าง (space) ผู้วิจัยได้การออกแบบที่ว่างของการแสดงในครั้งนี้ โดยจะประกอบไปด้วย ระดับ ขนาด

ทิศทาง พื้นที่ และจุดสำคัญ

- เวลา (time) เวลาในที่นี้คือ การออกแบบท่าที่เคลื่อนไหวทำให้สัมพันธ์กับจังหวะ การออกแบบท่าของผู้วิจัยได้ออกแบบท่าที่ประกอบไปด้วยซ้ำและเร็วสลับกันตามจังหวะทำนองเพลง

- พลังในการแสดง (energy) พลังในที่นี้สามารถเชื่อมโยงกับองค์ประกอบการเต้นทางด้านร่างกาย การกระทำ ท่าทาง และเวลา ผู้วิจัยยังให้ความสำคัญกับการใช้ลมหายใจ ซึ่งลมหายใจสามารถช่วยสร้างพลังในการเคลื่อนไหว และถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกให้กับนักแสดงได้เป็นอย่างมาก

การออกแบบพื้นที่บนเวทีของผู้วิจัยในครั้งนี้ได้ออกแบบพื้นที่บนเวทีออกเป็น 9 ส่วน ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ถึงการออกแบบการใช้พื้นที่บนเวทีในครั้งนี้ได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 การใช้พื้นที่เวทีทั้งสองส่วน ความสมดุลแบบสมมาตร (symmetrical balance) และลักษณะที่ 2 คือการใช้พื้นที่เวทีเพียงส่วนเดียว ความสมดุลแบบอสมมาตร (asymmetrical balance)

2. การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ภายใต้แนวคิดพุทธศาสนา

งานวิจัยสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุดวัฏสงสาร เป็นผลงานสร้างสรรค์ที่มีแรงบันดาลใจและแนวความคิดมาจากเรื่องทางศาสนา สามารถอธิบายได้ดังนี้

แรงบันดาลใจ

ปัจจุบันสังคมโลกอาจจะเป็นสังคมของการแก่งแย่งชิงดี การฉ้อโกง การเอาเปรียบ ถูกขูดรีด ย่ำยีผู้อื่น เพื่อความอยู่รอดหรือความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ แต่มนุษย์จะเกิดมาแตกต่างกันอย่างไร ผลสุดท้ายของชีวิตคงจะหลีกเลี่ยงความตายเสียไม่ได้ ซึ่งวัฏจักรของมนุษย์ก็มีเพียงแค่ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นไปตามหลักการของพุทธศาสนา

แนวความคิด

ข้อมูลเหล่านี้จึงเกิดเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย : วัฏสงสาร การแสดงสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของมนุษย์ตั้งแต่เกิด ต่อเนื่องด้วยการดำรงอยู่ แสดงถึงการมีชีวิตและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ และจบลงด้วยบทสิ้นสุดของชีวิต

แรงบันดาลใจเป็นสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานหรือศิลปินพึงต้องมีเป็นประการแรก นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นหรือจุดประกายของการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งแรงบันดาลใจเปรียบเสมือนเป็นแรงขับเคลื่อนที่ก่อให้เกิดผลงานหรือการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา

จากแรงบันดาลใจได้นำมาสู่แนวความคิด ซึ่งแนวความคิดสามารถเชื่อมโยงในการออกแบบองค์ประกอบทางด้านรูปแบบการแสดง ดนตรี เครื่องแต่งกาย และองค์ประกอบอื่น ๆ ของการแสดงได้อย่างชัดเจนมากขึ้นไปด้วย เพราะฉะนั้นการกำหนดแนวความคิดทางด้านการแสดงจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่สำคัญในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานอย่างที่สุด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้จัดทำแบบประชาพิจารณาต่อการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุดวัฏสงสาร เพื่อให้ผู้ชมการแสดงได้แสดงความคิดเห็นต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านสุนทรียภาพ และการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ภายใต้แนวคิดพุทธศาสนา ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเผยแพร่การแสดงในงานเทศกาลแสดงศิลปะและวัฒนธรรมในระดับนานาชาติ (International Festival of Arts and Culture 2018) ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2561 ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของผู้ชมต่อการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย : วัฏสงสาร จำนวน 155 คน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

จากแบบสอบถามข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

- เพศหญิงเป็นเพศที่ชมการแสดงและตอบแบบสอบถามมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 68.2
- ผู้ชมการแสดงอายุระหว่าง 31-35 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.6 รองลงมาอันดับ 2 อายุระหว่าง 35-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.3 และอันดับ 3 อายุระหว่าง 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.7
- ผู้ชมการแสดงส่วนมากประกอบอาชีพครูหรืออาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 68.2 อันดับ 2 ธุรกิจส่วนตัว และเจ้าของกิจการ คิดเป็นร้อยละ 18 และอันดับ 3 นักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 13
- ผู้ชมมีประสบการณ์ในการชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยมากกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 84.3
- ผู้ชมรู้จักคำว่าวังสสาร คิดเป็นร้อยละ 83.1 ไม่รู้จัก ร้อยละ 2.6 เคยได้ยินแต่ไม่รู้จัก คิดเป็นร้อยละ 14.3
- ผู้ชมการแสดงคิดว่าสามารถนำหลักกรรมทางพุทธศาสนาสามารถนำถ่ายทอดในรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ได้ คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 2 ผลการสำรวจประชากร

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของผู้ชมการแสดงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย: วังสสาร

ประเด็นความคิดเห็น	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	ค่าเฉลี่ย
ด้านองค์ประกอบการแสดง						
1. การนำเสนอการแสดงตรงตามแนวความคิด	77.42	21.94	0	0	0	4.75
2. เพลงประกอบการแสดงมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง	65.16	32.90	1.94	0	0	4.63
3. กระบวนท่าการเคลื่อนไหวสามารถสื่อสารเข้าใจได้	56.77	41.94	1.29	0	0	4.55
4. เครื่องแต่งกายออกแบบได้ตรงตามรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย	14.84	73.55	11.61	0	0	4.03
5. อุปกรณ์การแสดงสามารถสื่อถึงแนวความคิดได้อย่างเข้าใจ	52.90	44.52	2.58	0	0	4.50
6. การออกแบบพื้นที่บนเวทีมีความเหมาะสม	76.77	20.00	2.58	0	0	4.72
7. นักแสดงสามารถสื่อสารอารมณ์และเรื่องราวได้อย่างเข้าใจ	36.77	61.29	0	0	0	4.29
ด้านความเข้าใจในการรับสารการแสดง						
1. คุณเกิดอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตามกับการแสดง	65.81	30.97	3.23	0	0	4.63

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของผู้ชมการแสดงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย: วัฏสงสาร (ต่อ)

ประเด็นความคิดเห็น	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	ค่าเฉลี่ย
2. คุณเกิดความเข้าใจในเรื่องราว ของการแสดง	29.68	68.39	1.94	0	0	4.28
3. คุณได้รับแง่คิดจากการชมการแสดง	81.29	17.42	1.29	0	0	4.80
รวม						4.11

เกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การให้คะแนนวัดระดับความพึงพอใจของการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย : วัฏสงสาร ผู้วิจัยแบ่งเกณฑ์การประเมินออกเป็น 3 ระดับดังนี้

ตารางที่ 2 เกณฑ์การประเมิน

ช่วงค่าเฉลี่ย	ระดับของความพึงพอใจ
3.68 - 5.00	มาก
2.34 - 3.67	ปานกลาง
1.00 - 2.33	น้อย

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผู้ชมประเมินความพึงพอใจทางด้านองค์ประกอบการแสดงและด้านความเข้าใจในการรับสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.11 คะแนน ซึ่งอยู่ในช่วงเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจในระดับมาก

แบบประเมินข้างต้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้ชมการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ในครั้งนี้ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพครูและอาจารย์เป็นส่วนใหญ่ เพราะเนื่องจากการแสดงในครั้งนี้เป็นการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางด้านวิชาการ และการแสดงนาฏศิลป์สามารถเป็นหนึ่งช่องทางที่สำคัญในการเผยแพร่หลักธรรมทางพุทธศาสนา เปรียบเสมือนเป็นการนำหลักธรรมคำสอนที่อยู่ในพระไตรปิฎกหรือในหนังสือพระพุทธศาสนาออกมานำเสนอเพื่อเข้าถึงผู้คนในสังคมมากยิ่งขึ้น

การอภิปรายผล

1. การออกแบบสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุดวัฏสงสาร

การสร้างสรรค์การแสดงได้ดำเนินงานออกแบบองค์ประกอบการแสดง ซึ่งประกอบไปด้วยบทการแสดง นักแสดง เพลงเครื่องแต่งกาย อุปกรณ์การแสดง ลีลาท่าทาง การใช้พื้นที่หรือการแปรแถว สามารถอภิปรายการสร้างสรรค์การแสดงในแต่ละขั้นตอนดังนี้

1.1 บทการแสดง การออกแบบบทมีความสำคัญอย่างมาก เพราะเนื่องจากการนำเสนอสาระสำคัญและเรื่องราวของการแสดง หากบทมีความชัดเจนสามารถส่งผลให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจในการชมการแสดง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการแสดงสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนาของ ธารกร จันทนะสาโร ที่กล่าวไว้ว่า บทการแสดงมีความสำคัญมากที่สุด เพราะเปรียบเสมือนเป็นแผนที่ให้ทุกฝ่ายทำงานไปในทิศทางเดียวกันและมีเอกภาพ (Chantanasaro, 2014: 77)

1.2 นักแสดง ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกนักแสดงจากทักษะความสามารถเป็นหลักสำคัญ โดยแนวคิดนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในแนวคิด เบื้องหน้าเบื้องหลังของคณะพัฒน พัฒน์กุลพิศาล ที่ได้กล่าวถึงทักษะของนักแสดงไว้อย่างชัดเจนที่ว่า ได้พิจารณาจากความสามารถ และทักษะทางการแสดงและนาฏศิลป์เป็นหลัก (Phatkulpisarn, 2015: 110) แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมองว่าลักษณะนิสัยส่วนตัวของนักแสดงนั้นมีความสำคัญเช่นกัน เพราะเนื่องจากว่านักแสดงจะต้องทำงานกับผู้อื่น ดังนั้นต้องมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์และสามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้

1.3 การออกแบบเพลงในครั้งนี้เป็นารออกแบบเพลงในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย โดยเป็นการผสมผสานเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีตะวันตกเข้าด้วยกัน ซึ่งได้สอดคล้องกับการออกแบบเพลงของคณะพัฒน พัฒน์กุลพิศาล เช่นเดียวกัน ที่มีการผสมผสานเครื่องดนตรีไทยเข้าไปประกอบจังหวะ (Phatkulpisarn, 2015: 125) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้เสียงสังเคราะห์ (synthesiser) เข้ามาช่วยในการประพันธ์เพลง เพื่อเป็นการสร้างเสียงในการสื่อสารอารมณ์

1.4 การออกแบบเครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยได้มีแนวความคิดการออกแบบเครื่องแต่งกายโดยสอดคล้องกับทฤษฎีสัญญะด้วยเช่นกัน ทั้งทางด้านรูปแบบและสีของเครื่องแต่งกาย สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยจากสัญญะดอกบัวในพุทธศาสนา ของนายกิตติกร ณ พุดมพันธ์ ที่กล่าวว่า การออกแบบเครื่องแต่งกายวิเคราะห์การออกแบบข้อมูลเบื้องต้นจากทฤษฎีสัญญะ ด้วยการสังเกตลักษณะของดอกบัวมาออกแบบเครื่องแต่งกาย (Nop-Udomphan, 2011: 70)

1.5 การออกแบบอุปกรณ์การแสดง โดยผู้วิจัยมีแนวความคิดเชื่อมโยงกับทฤษฎีสัญญะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนายกิตติกร ณ พุดมพันธ์ ด้วยเช่นกัน ที่กล่าวว่า การออกแบบอุปกรณ์การแสดงได้ใช้แนวทางการสร้างสรรค์จากทฤษฎีสัญญะ (Nop-Udomphan, 2011: 75) ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีทรรศนะเพิ่มเติมว่า การออกแบบอุปกรณ์การแสดงจำเป็นต้องสื่อให้เห็นถึงความเหมาะสมของการแสดงและเพื่อสร้างความเข้าใจของการแสดง

1.6 กระบวนท่า การแปรแถว และการออกแบบพื้นที่เวที การออกแบบกระบวนท่าของผู้วิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ กระบวนท้านาฏศิลป์ไทย กลวิธีนาฏศิลป์ร่วมสมัย และทำธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของคณะพัฒน พัฒน์กุลพิศาล ที่กล่าวว่า มีการออกแบบลีลาและการเคลื่อนไหวนาฏศิลป์ข้ามวัฒนธรรม (cross culture) ผสมผสานและบูรณาการนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ตะวันตก และพบการกล่าวถึงการใช้ลีลาในชีวิตประจำวัน (everyday movement) (Phatkulpisarn, 2015: 130) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Henrique Rochelle ที่กล่าวว่า ปรากฏการณ์การเต้นรำ ซึ่งจะนำวิธีการที่เป็นระบบของสัญญะกับโครงสร้างของการแสดง (Rochelle, 2015) แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังได้คำนึงถึงการออกแบบท่าตามทฤษฎีองค์ประกอบการเต้นที่ประกอบไปด้วยร่างกาย การกระทำ ที่ว่าง เวลา และพลังในการแสดง อีกทั้งการออกแบบพื้นที่บนเวทีของผู้วิจัยในครั้งนี้ ได้ออกแบบเวทีทั้งความสมดุลแบบสมมาตรและแบบอสมมาตร

2. การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ภายใต้แนวคิดพุทธศาสนา

การสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย : วัฏสงสาร ในครั้งนี้ สามารถนำหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนามาถ่ายทอดในรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่องการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นผลงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ของนายธรากร จันทะสาโร เป็นการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ เป็นการนำเรื่องราวของหลักสัจธรรมไตรลักษณ์ทางพระพุทธศาสนามาสร้างสรรค์เป็นงานนาฏศิลป์ โดยเป็นการแสดงสาระสำคัญของ

อนิจจา (การเกิด) ทุกขตา (การตั้งอยู่) และอนัตตา (การดับไป)

นอกจากนี้ยังพบว่ามี การแสดงอีกหนึ่งการแสดงที่น่าสนใจ คือการแสดงของศิลปินร่วมสมัย คณะโกลกฤษณ์ ออกแบบและกำกับลีลาโดย อาจารย์ธงชัย หาญณรงค์ โดยได้นำเสนอการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดไตรภูมิภกา จัดการแสดงขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2553 ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (หอแสดงเล็ก) เป็นการแสดงที่นำเสนอเรื่องราวตามหลักธรรมของไตรภูมิภกา (Komonlagoon Dance Troupe, 2010) ซึ่งผู้วิจัยได้มีโอกาสร่วมแสดงในครั้งนั้นด้วย จากประสบการณ์ร่วมการแสดงในครั้งนั้น ส่งผลให้ผู้วิจัยเกิดความรู้และความเข้าใจในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงภายใต้แนวคิดพุทธศาสนา ซึ่งสามารถวิเคราะห์และประมวลการสร้างสรรค์ผลงานในแบบฉบับของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Rachel Farrer ที่กล่าวว่าประสบการณ์ของนักเต้นสามารถใช้เป็น การสำรวจและตรวจสอบ เพื่อสนับสนุนกรอบงานใหม่ โดยใช้การวิเคราะห์การปฏิบัติของนักเต้นที่เน้น ความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง (Farrer, 2011)

อีกทั้งยังพบการแสดงสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยจากสัญญาะดอแก้วในพุทธศาสนาซึ่งเป็นผลงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ของนายกิตติกร ณ พุดมพันธ์ โดยงานวิจัยนี้ได้ให้ความสำคัญกับแนวคิด วิเคราะห์เชิงสัญญาะวิทยา

การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ภายใต้แนวคิดพระพุทธศาสนานั้น ผู้สร้างสรรค์ผลงานหรือศิลปินสามารถ นำหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนามาสร้างสรรค์เป็นการแสดงนาฏศิลป์ได้ ซึ่งจะต้องเป็นการสื่อสารเรื่องราว ที่ให้แง่คิดและประโยชน์แก่สังคม เพราะนาฏศิลป์สามารถเป็นสื่อแขนงหนึ่งที่ใช้ในการเผยแพร่ธรรมให้กับสังคม ได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถมองเห็นถึงประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในการดำเนินงานวิจัยฉบับนี้ โดยผู้วิจัยสามารถนำเสนอข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านการนำไปใช้ประโยชน์

ควรมีช่องทางการเผยแพร่ผลงานในเวทีต่าง ๆ และในรูปแบบสื่อออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เพื่อจักได้เกิด ประโยชน์หรือแง่คิดแก่ผู้ชมที่ได้รับชมการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ในครั้งนี้ ตลอดจนเป็นการใช้เทคโนโลยี การสื่อสารให้สอดคล้องกับบริบทสังคมในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะด้านการศึกษาวิจัย

2.1 งานวิจัยฉบับนี้อาจจะต้องมีการสัมภาษณ์จากบุคคลทางศาสนา อาทิ ภิกษุ ภิกษุณี รวมทั้งผู้ที่ ศึกษาเข้าใจในหลักธรรมทางพุทธศาสนาหรือผู้ที่ปฏิบัติธรรมอยู่เป็นนิจ เพื่อให้เห็นทัศนคติของบุคคลทางศาสนา

2.2 การสร้างสรรค์นาฏศิลป์กับแนวความคิดพุทธศาสนามีจำเป็นที่จะศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางด้าน ศาสนาอย่างลึกซึ้งเพียงประการเดียว ผู้สร้างสรรค์ผลงานสามารถบูรณาการหลักธรรมทางศาสนาเข้ากับองค์ความรู้ ในศาสตร์อื่น ๆ ได้

2.3 การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์กับแนวความคิดพุทธศาสนายังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลายมากนัก ควรมี การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์กับแนวความคิดพุทธศาสนาในประเด็นอื่นมากยิ่งขึ้น อาทิ อริยสัจ 4 พรหมวิหาร 4 ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย : วัฏสงสาร ซึ่งได้รับ
ทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ประจำปีงบประมาณ 2560

References

- Aldis, D. (1997). **Elements of Dance**. [Online]. Retrieved June 16, 2018 from <https://www.elementsofdance.org/>
- Aphaiwong, Tridao. (2015). **Acting (การแสดง)**. (4th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Chantanasaro, Dhrakorn. (2014). **The Dance from concept of Trilaksana In Buddhism (การแสดงสร้างสรรค์นาฏยศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา)**. Doctoral dissertation, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.
- Farrer, R. (2011). The creative dancer. **Journal Research in Dance Education**, 15: 95-104. [Online]. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14647893.2013.786035>
- Komonlagoon Dance Troupe. (2010). **Traiphummigata (ไตรภูมิภิกษา)**. [Online]. Retrieved September 26, 2018 from <https://www.youtube.com/watch?v=tvS3ckKAY>
- Nop-Udomporn, Kittikorn. (2011). **The Creation of Thai Contemporary Dance in the concept of Semiotic of Lotus in Buddhism (การแสดงสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยจากสัญลักษณ์ดอกบัวในพุทธ)**. Doctoral dissertation, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.
- Phatkulpisarn, Thanaphat. (2015). **The Creation of Thai Contemporary Dance in the concept of Front And Back (การแสดงสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในแนวคิดเบื้องหน้าเบื้องหลัง)**. Doctoral dissertation, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.
- Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto). (2010). **A Buddhist Solution for the Twenty-first Century (พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ 21)** (20th ed.). Bangkok: The Agricultural Co-operative Federation Press.
- Rochelle, H. (2015). Rethinking Dance Theory Through Semiotics. **Research Journal Studies about Languages**, (26): 110-126. [Online]. Retrieved June 16, 2018 from https://zenodo.org/record/1118816/files/10.5755_j01.sal.0.26.12426.pdf